

ЗАВДАННЯ І СТРАТЕГІЇ ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ

Ніколаєнко Ольга Олександрівна

проф. кафедри історії України

ХНПУ імені Г.С. Сковороди, д.і.н, доцент

e-mail: nikolajenkoolga@gmail.com

Одним із напрямків сучасних історичних студій є дослідження, спрямовані на деколонізацію гуманітарного знання. Їх зародження пов'язане з історичним минулим України, довгий час позбавленої державності, розділеної між імперіями, що перенесла тягар тоталітарного радянського минулого, перш ніж відновила свою державність. І тепер українське суспільство вчиться не тільки відкривати своє минуле, як то було в 1990-х-2010-х рр., а намагається примирити різні його версії, вибудувати загальний історичний метанаратив, що виконував би декілька важливих завдань внутрішньо- і зовнішньополітичного характеру.

По-перше, минуле українських земель тісно пов'язано з Європою, яке в імперські й радянські часи всіляко притлумлювалося. «Возз'єднання» 1654 р. і міф про трьохсот п'ятдесятилітню спільну історію розбивається об історичні докази перебування тільки незначної частини українських земель у складі росії, і те лише з кінця XVIII ст. [1, С. 334-342, 353]. Створення радянської України дійсно на довгий час відокремило більшість українських земель від Європи, але навіть тоді Україна мала певні риси власної державності.

По-друге, пам'ять, що є достатньо чутливою сферою суспільної свідомості, а в українському контексті суперечливою і контроверсійною, повинна сприяти консолідації суспільства, особливо в такі складні часи, як зараз. Різні версії колективної пам'яті не повинні, однак, за влучним висловом Наталії Яковенко, заступати «спільної пам'яті українського народу» [2, с. 146]. І це ставить перед керівництвом держави нові виклики, зокрема поєднати відмінності у трактуванні історичних подій різними регіональними чи мовними соціальними групами.

Наразі мова йде не про фальшування історії чи пропаганду, а про комунікацію між науковцями, державними органами, відповідальними за політику пам'яті, та спільнотою. В академічному дискурсі панують принципи наукової об'єктивності, логічності й обґрунтованості висунутих наукових положень, академічної доброчесності. Сучасні історичні наукові праці свідчать про високий фаховий рівень авторів, застосування нових підходів і методологій.

Особливе місце в історичній політиці держави посідають такі інституції як Український Інститут національної пам'яті (УІНП). Слід підкреслити, що ця установа тісно співпрацює як з керівними органами держави, так і з місцевою владою. УІНП став провідником політики декомунізації і зараз виступає в авангарді деколонізації. Залучення провідних науковців до реалізації політики пам'яті, інформаційна політика, спрямована на культурно-освітні установи і медіа, в умовах сьогодення не завжди виправдовує себе. Більшість громадськості залишається поза інтелектуальним впливом науковців,

більше довіряючи в питаннях інтерпретації минулого різноманітним соціальним мережам або телебаченню [3, с. 10-12]. Сьогодні УІНП видає інфографіку, яка в стислому вигляді з використанням ілюстративного матеріалу пояснює окремі питання історичної політики, що в умовах сучасності є доречним і доцільним, доносить до аудиторії провідні сенси [4].

Отже, процес деколонізації, що має як зовнішньополітичні, так і в більшій мірі внутрішньополітичні завдання, вимагає не тільки цілеспрямованої підтримки держави, але й згуртування громадськості, участі науковців, суспільного консенсусу щодо майбутнього нашої держави, а також врахування особливостей цифровізації сучасної культури.

Список використаних джерел:

1. Шпорлюк Роман. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща. Київ.: Дух і Літера, С. 334-342, 353.

1. Цит. за Нагорна Л. П. Регіональна ідентичність: український контекст. Київ: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса, 2008. 405 с.

2. Історична пам'ять. Аналіз соціологічного опитування. Аналітичний звіт. Січень 2023 р. С. 10-12. https://www.kiis.com.ua/materials/news/20230320_d2/UCBI_History2023_rpt_UA_fin.pdf

3. <https://uinp.gov.ua/dekomunizaciya-ta-reabilitaciya/podolannya-naslidkiv-rusyfikaciyi-ta-totalitaryzmu-v-ukrayini/poyasnyuyemo-dekolonizaciyu-infografika-yak-bude-realizovuvatysya-zakon>